

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1924 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 50, 54, 80, 91, 93, 124, 132 och 133 §§ i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag, dels ock en i anledning av propositionen väckt motion.

Genom en den 15 februari 1924 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 40, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 50, 54, 80, 91, 93, 124, 132 och 133 §§ i lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 50, 54, 80, 91, 93, 124, 132 och 133 §§ i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag skola, 54, 80, 91, 132 och 133 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse.

50 §.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet i annat fall än i 49 § sägs kan fattas endast av bolagsstämman. Beslutet skall ange belopp, varmed aktiekapitalet skall nedsättas, ändamålet med nedsättningen samt det sätt, varpå nedsättningen skall genomföras. Genom styrelsens försorg skall beslutet ofördröjligen anmälas för registrering. Vid anmälan skall fogas, i två exemplar, av notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga bevitnade namnunderskrifter styrkt avskrift av protokoll, som förts i ärendet.

Beslut om sådan nedsättning må, där det ej tillika innefattar föreskrift, att ett nedsättningen motsvarande belopp skall avsättas till reservfonden, ej bringas till verkställighet utan rättens tillstånd. Ansökan om rättens tillstånd skall vara åtföljd av bevis, att beslutet blivit registrerat, ävensom av förteckning å bolagets samtliga kända borgenärer. Rätten utfärde kallelse å okända borgenärer att skriftligen ange sina fordringar hos rätten; och gälle om tiden för

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 9 saml. 1 avd. 8 häft. (Nr 14.) 1

inställelsen och om kallelsens kungörande vad om årsstämming är stadgat. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka äro upptagna å förteckningen eller givit sig an hos rätten, blivit till fullo förnöjda för sina uppgivna fordringar eller medgivit aktiekapitalets nedsättning eller att säkerhet, som av rätten godkännes, ställts för deras fordringar, varde ansökningen bifallen.

Innefattar beslut om nedsättning tillika föreskrift om motsvarande belopps avsättning till reservfonden, skall aktiekapitalet anses nedsatt, då beslutet om nedsättningen blivit registrerat; dock må vinstutdelning icke äga rum, förrän rättens tillstånd därtill erhållits eller aktiekapitalet enligt verkställd registrering ökats med ett mot nedsättningen svarande belopp. Ansökan om rättens tillstånd till vinstutdelning skall vara åtföljd av bevis, att beslutet om nedsättningen blivit registrerat, ävensom av förteckning å bolagets samtliga kända borgenärer. Rätten utfärde kallelse å bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den, som vill bestrida ansökningen, att sist före klockan tolv å viss dag näst efter tre månader skriftligen hos rätten göra anmälan därom vid äventyr att han eljest anses hava medgivit ansökningen. Har bolagets styrelse sitt säte å landet, och äskas ej urtima ting, då må inställelsen utsättas till det lagtima ting, som näst efter tre månader infaller. Kallelsen varde å rättens dörr anslagen tre månader före inställelsedagen och i allmänna tidningarna kungjord tre gånger, första gången två månader och tredje gången sist en månad, innan den dag inträffar. Kronans ombudsman i orten och alla kända inländska och utländska borgenärer skola om kallelsen särskilt under rättas, och foge rätten eller domaren anstalt, att sådan underrättelse varder minst en månad före inställelsedagen dem meddelad. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka hos rätten bestritt ansökningen, blivit till fullo förnöjda för sina fordringar eller medgivit vinstutdelning eller att säkerhet, som av rätten godkännes, ställts för deras fordringar, varde ansökningen bifallen.

Rättens beslut, varigenom tillstånd till nedsättning eller vinstutdelning medges, skall, i huvudskrift eller styrkt avskrift, genom styrelsens försorg insändas för registrering. Likaledes åligger det styrelsen att, då nedsättning, som ej är förenad med motsvarande belopps avsättning till reservfonden, verkställts, därom göra anmälan för registrering.

Nedsättning av aktiekapitalet, som ej är förenad med motsvarande belopps avsättning till reservfonden, vare, där bolagets egendom avträdes till konkurs, som börjar inom ett år från det rättens beslut efter verkställd registrering kungjordes i allmänna tidningarna, utan verkan mot borgenär, som ej till nedsättningen samtyckt eller vid fordringens tillkomst hade kännedom om rättens beslut, varigenom nedsättning medgivits.

Har till fullgörande av beslutet om nedsättningen aktie blivit inlöst eller dess belopp minskat, bör aktiebrevet genom styrelsens försorg förses med påskrift därom.

54 §.

Ej må till aktieägarna annorledes än i följd av aktiekapitalets nedsättning, efter ty i 49 eller 50 § sägs, utbetalas annat än den vinst, som förefinnes enligt

fastställd balansräkning för sista året, i den mån vinsten ej skall avsättas till reservfonden. Angående förbud mot vinstutdelning för visst fall är i 50 § 3 mom. särskilt stadgat. Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid med vad i första punkten här ovan eller i 50 § 3 mom. stadgats eller med bestämmelse i bolagsordningen, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldiga att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

Har — — — — — äga rum.

80 §.

Bolagsstämma — — — — — säte.

Styrelsen har att, på sätt bolagsordningen föreskriver, kalla aktieägarna till bolagsstämma. Föreskrivna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före ordinarie stämma och senast en vecka före extra stämma. Där för giltighet av beslut erfordras, att det fattas å två på varandra följande stämmor, må kallelse till andra stämman ej ske, innan den första hållits. Kallelse till andra stämman skall, såframt för beslutets giltighet erfordras, att det å denna stämma biträdades av samtliga röstande eller samtliga i omröstningen deltagande ägare av aktier av visst slag, jämväl, där så ske kan, försändas i rekommenderat brev till, i förra fallet, varje aktieägare och, i senare fallet, varje ägare av aktie av nämnda slag.

91 §.

Beslut, som innefattar sådan ändring av bolagsordningen, att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, eller att förbehåll, som i 52 § 1 mom. sägs, i bolagsordningen intages, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom. Försämras genom beslutet allenast vissa aktiers rätt eller skall förbehåll, som nyss är sagt, gälla allenast vissa aktier, erfordras dock samtycke endast av ägarna till nämnda aktier, och gälle i övrigt angående giltigheten av beslutet vad här nedan är för varje särskilt fall stadgat. Om beslut, varigenom i bolagsordningen intages förbehåll, som i 52 § 2 mom. sägs, gälle vad i 4 mom. av denna paragraf stadgas.

Beslut avseende ändring av bolagsordningen i fråga om grunderna för utövande av rösträtt och för fattande av beslut å bolagsstämma eller om användande av bolagets vinst eller av bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning, så ock beslut om sådan ändring av bolagsordningen, att däri intages förbehåll, som i 138 § sägs, eller att tiden för bolagets bestånd förlänges, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, samt å den stämma, som sist hålles, biträtts av samtliga röstande och dessa tillika företrätt minst tre fjärdedelar av hela aktiekapitalet. Har, i samband med beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 50 §, fattats beslut angående ändring av bolagsordningen i fråga om grunderna för utövande av rösträtt, och innefattar sistnämnda beslut ej annan ändring än som erfordras för att förhindra, att förhål-

landet mellan aktier med olika rätt genom nedsättningen rubbas, gälle med avseende å dylikt beslut om ändring av bolagsordningen vad i 4 mom. stadgas.

Beslut — — — — — av aktier.

Beslut — — — — — de röstande.

Är — — — — — efterrättelse.

Har — — — — — ändras.

93 §.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet enligt 50 § vare, där ej samtliga aktieägare förenat sig därom, ej giltigt, med mindre beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Rubbas genom beslutet rättsförhållandet mellan aktierna, erfordras därjämte samtycke av ägarna av de aktier, vilkas rätt genom beslutet försämras. Har i bolag, där aktier med olika rätt finnas, fattats beslut, som avser nedsättning med lika belopp av samtliga aktier av visst slag, och innehåller beslutet tillika, att till reservfonden skall avsättas ett mot nedsättningen svarande belopp, vare, änskönt genom beslutet den rätt, som tillkommer dessa aktier, försämras, beslutet giltigt, där de i omröstningen deltagande ägarna av sådana aktier förenat sig om beslutet samt de tillika företrätt tre fjärdedelar av samtliga aktier av sagda slag. Är för giltighet av beslut, varom ovan sägs, något ytterligare villkor bestämt i bolagsordningen, lände det till efterrättelse.

I fråga om giltighet av beslut om bolagets trädande i likvidation i andra fall än i 33 och 97 §§ förmåles vare lag, som i 91 § 4 och 5 mom. sägs.

124 §.

Anmäles ändring i förhållande, varom inskrivning i registret skett, skall den ändring, där registrering beviljas, anmärkas i registret.

Sker registrering på grund av anmälan enligt 38 §, 47 §, 50 § 1 mom. eller 94 §, skall ena exemplaret av det ingivna protokollet förses med bevis om registreringen samt jämte huvudskrifterna av övriga handlingar, som ingivits jämväl i styrkt avskrift, återställas till sökanden. Sker ändring i firman, skall ny, fullständig inskrivning i registret göras.

132 §.

Med böter från och med femtio till och med två tusen kronor eller fängelse straffes

5) styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen i strid med bestämmelser i 50 § 3 mom. eller 54 § 1 mom. första punkten eller 2 mom. låter verkställa utbetalning till aktieägare;

Ej må — — — — — strängare straff.

133 §.

Bryter — — — — — stadgat,
eller underlåter — — — — — 28 § 1, 2 och 3 mom.,

eller underlåter styrelseledamot att iakttaga föreskrift, som i 25 §, 26 § 1 mom., 28 § sista momentet, 34 §, 38 §, 40 §, 42 § 4 mom., 45 § 1 mom., 47 § sista momentet, 49 § 3 mom. 2 punkten, 50 § 1 mom. 3 eller 4 punkten eller 4 mom., 65 §, 69 §, 74 § 1 mom., 78 § 1 eller 4 mom., 85 § 4 mom. eller 94 § är meddelad, eller försummar — — — — — å förteckningen, eller bryter — — — — — är stadgat, straffes — — — — — fem hundra kronor. Samma lag — — — — — finnes stadgat. Förseelse mot 69 § — — — — — varje aktieägare.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1924, dock att å beslut om ändring av bolagsordningen eller nedsättning av aktiekapitalet, som tidigare fattats, äldre lag skall äga tillämpning.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehåft en av herr *Boman* inom första kammaren väckt, likaledes till lagutskott hänvisad motion, nr 226, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 3 § aktiebolagslagen, att aktie i bolag med aktiekapital överstigande 50,000 kronor må kunna lyda å lägre belopp än 50 kronor, där sådant beslutas å bolagsstämma i samband med beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapitalet.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det i propositionen framlagda lagförslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag; och får utskottet i fråga om vad till stöd för den i motionen gjorda hemställan anförts hänvisa till motionen.

Enligt 49 § i gällande lag om aktiebolag kan uti dylikt bolag, vars bolagsordning innehåller bestämmelse om minimi- och maximikapital, aktiekapitalet genom inlösen av vissa aktier enligt bestämda grunder nedsättas, så framt förbehåll därom gjorts i stiftelseurkunden eller vid bolagsordningens antagande. Dylik nedsättning, som dock ej får ske under minimikapitalet, kan jämväl äga rum genom inlösen av aktier, som utgivits vid aktiekapitalets ökning, därest förbehåll därom gjorts, på sätt förut sagts, eller i beslutet om ökningen. För en nedsättning av aktiekapital i nu nämnda fall erfordras icke med nödvändighet särskilt beslut av bolagsstämma. Då med åtgärden ej sällan avses endast, att en i bolagsordningen bestämd amorteringsplan skall följas, kan den även beslutas av styrelsen.

I de fall, då de här förut omnämnda förutsättningarna icke föreligga, kan däremot enligt 50 § i lagen beslut om nedsättning endast fattas av bolagsstämma. Enligt 93 § gälla därvid för fattande av beslut olika regler, allteftersom samtliga aktier i bolaget medföra samma rätt eller aktier med olika rätt finnas. I förra fallet fordras, där icke bolagsordningen uppställer strän-

Gällande bestämmelser om nedsättning av aktiekapital.

gare villkor, att antingen samtliga aktieägare förenat sig om nedsättningsbeslutet eller ock beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Finnas däremot aktier med olika rätt, fordras för giltigheten av ett nedsättningsbeslut såsom regel, att samtliga aktieägare skola hava förenat sig om beslutet. Från denna regel medgiver lagrummet i den lydelse detsamma erhållit genom lagen den 2 juni 1922 ett undantag för det fall, att enligt bolagsordningen aktier med företrädesrätt icke medföra rätt till större del av bolagets behållna tillgångar än som med företrädesrätt tillkommer dem. Avser i sådant fall nedsättningsbeslutet endast den icke företrädesberättigade delen av aktiekapitalet, och innefattar det tillika föreskrift om motsvarande beloppss avsättning till reservfonden, må beslutet ske i den ordning, som är stadgad för nedsättning av aktiekapital i bolag, där samtliga aktier medföra samma rätt.

Anledningen till att särskilt stränga regler uppställts för det fall, att aktier med olika rätt finnas, har man, såsom lagrummets förarbeten utvisa, att söka däri, att en nedsättning av aktiekapitalet här lätt kan medföra rubbning i förhållandet mellan de olika aktieklassernas rätt till bolagets tillgångar. Enligt 91 § i lagen fordras även för giltighet av beslut om sådan ändring av bolagsordningen, varigenom nämnda förhållande rubbas, att samtliga aktieägare förenat sig därom.

Förutom de bestämmelser, som sålunda givits till förhindrande av att genom ett nedsättningsbeslut en aktieägaregrupp gynnas på en annan aktieägaregrupps bekostnad, hava även bestämmelser meddelats till förebyggande av att borgenärernas rätt genom nedsättningsbeslutet kränkes. I sådant hänseende stadgar lagen i 50 §, att beslut om nedsättning icke får bringas till verkställighet utan rättens tillstånd. Meddelandet av sådant tillstånd skall föregås av ett proklamaförfarande, varigenom borgenärerna beredas tillfälle att bevaka sin rätt. Tillståndet får ej meddelas, med mindre det styrkes, att bolagets samtliga kända borgenärer blivit till fullo förnöjda för sina uppgivna fordringar eller medgivit aktiekapitalets nedsättning.

Såsom departementschefen framhållit, är frågan om förutsättningarna för nedsättning av aktiekapital till täckande av lidna förluster för närvarande synnerligen aktuell. De stora svårigheter, med vilka bolagen under nu rådande depressionstider hava att kämpa, låta en nedsättning av aktiekapitalet i många fall framstå såsom önskvärd. Erfarenheten har emellertid visat, att gällande bestämmelser i ämnet lägga avsevärda hinder i vägen för genomförandet av en sådan åtgärd. Särskilt gäller detta i fråga om sådana bolag, i vilka aktier med olika rätt finnas.

Den förut berörda lagen den 2 juni 1922 om ändrad lydelse av 93 § aktiebolagslagen utgjorde ett första steg i riktning mot ett underlättande av nedsättningsbeslut. Samtidigt med den proposition, som ledde till 1922 års lag, förelågo vid nämnda års riksdag jämväl motioner, vilka åsyftade ytterligare lättnader vid nedsättning av aktiekapital. I anledning av dessa

motioner anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 199, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt de i gällande aktiebolagslag givna bestämmelser om nedsättning av aktiekapital och i samband därmed stående stadganden kunde omarbetas i syfte att underlätta en berättigad dylik nedsättning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget utgör resultatet av en i sådant syfte verkställd utredning.

Det kungliga förslaget har i huvudsak följande innebörd:

Propositionen

Vad till en början angår frågan om villkoren för giltighet av ett nedsättningsbeslut, framhålles i propositionen, att icke enbart den omständigheten att i ett bolag finnas aktier med olika rätt är ägnad att föranleda till att strängare regler för ett nedsättningsbeslut böra uppställas än om alla aktier medföra samma rätt. Även om aktier med olika rätt finnas, kan nämligen en nedsättning av aktiekapitalet ske på sådant sätt, att icke rättsförhållandet mellan aktierna rubbas, och å andra sidan kan en nedsättning av aktiekapitalet medföra rubbning av rättsförhållandet mellan aktierna, även om alla aktier ursprungligen ägt samma rätt. Grundregeln i 93 § blir därför enligt förslaget den, att de villkor, som nu gälla för nedsättning av aktiekapitalet i sådana bolag, där alla aktier medföra samma rätt, skola äga tillämpning i varje fall, då genom nedsättningen rättsförhållandet mellan aktierna icke rubbas, vare sig alla aktier i bolaget medföra samma rätt eller icke. För beslutets giltighet fordras således, där bolagsordningen icke uppställer strängare villkor, att antingen samtliga aktieägare biträtt detsamma eller ock beslutet fattats å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Dessa villkor skola gälla i fråga om varje nedsättningsbeslut. Rubbas rättsförhållandet mellan aktierna genom nedsättningsbeslutet, tillkomma ytterligare villkor. Men medan enligt gällande rätt för sådant fall i regel fordras, att samtycke lämnas av *alla* aktieägare, nöjer sig förslaget med att samtycke lämnas av ägarna till sådana aktier, *vilkas rätt genom beslutet försämras*. För ett särskilt fall medger förslaget den ytterligare lättnaden, att samtycke till nedsättningsåtgärden erfordras endast av *de i omröstningen deltagande* ägarna till sådana aktier, vilkas rätt genom åtgärden försämras, där dessa aktieägare representera viss större del av ifrågavarande aktieklass. Förslaget innehåller nämligen, att om i bolag, där aktier med olika rätt finnas, fattats beslut, som avser nedsättning med lika belopp av samtliga aktier av visst slag, och beslutet tillika innehåller, att till reservfonden skall avsättas ett mot nedsättningen svarande belopp, så skall, änskönt genom beslutet den rätt, som tillkommer dessa aktier, försämras, beslutet vara giltigt, där de i omröstningen deltagande ägarna av sådana aktier förenat sig om beslutet samt de tillika företrätt tre fjärdedelar av samtliga aktier av sagda slag.

Med bestämmelserna i 93 § om nedsättning av aktiekapitalet stå bestämmelserna i 91 § om ändring av bolagsordningen i nära sammanhang. Medan enligt den nuvarande lydelsen av 91 § för sådan ändring av bolagsordningen, varigenom rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, fordras samtycke av samtliga aktieägare, nöjer sig förslaget — liksom i motsvarande fall i fråga om nedsättning av aktiekapitalet — med samtycke av ägarna till de aktier, vilkas rätt genom beslutet försämras.

Vidare har, för det fall att en nedsättning av aktiekapitalet skulle medföra rubbning i den rösträtt, som medföljer olika aktieklasser, föreslagits ett tillägg till 91 § i syfte att underlätta sådan ändring av bolagsordningen, att en rubbning av rösträtten förebygges.

Jämväl i fråga om de bestämmelser, som meddelats för att skydda borgenärerna mot rättsförlust vid nedsättning av aktiekapital, hava i propositionen föreslagits ändringar. Sälunda har i 50 § föreslagits sådan ändring, att rättens tillstånd icke skall erfordras för verkställighet av beslut om nedsättning, där beslutet tillika innefattar bestämmelse om att ett mot nedsättningen svarande belopp skall avsättas till reservfonden. Däremot får enligt förslaget i detta fall *vinstutdelning* icke äga rum, förrän rättens tillstånd därtill erhållits eller aktiekapitalet enligt verkställd registrering ökats med ett mot nedsättningen svarande belopp. Innan tillstånd till vinstutdelning lämnas, skall rätten genom ett proklamaforfarande bereda borgenärerna tillfälle att bevaka sin rätt. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka hos rätten bestritt ansökningen, blivit till fullo förnöjda för sina fordringar eller medgivit vinstutdelning eller att säkerhet, som av rätten godkännes, ställts för deras fordringar, skall ansökningen om rätt att verkställa vinstutdelning bifallas.

För det fall att nedsättningsbeslutet icke är förbundet med bestämmelse om att ett mot nedsättningen svarande belopp skall avsättas till reservfonden, hava de nuvarande bestämmelserna i förslaget bibehållits i huvudsak oförändrade; dock har den lättnad i förfarandet föreslagits, att bolaget för beslutets genomförande icke nödvändigt skall behöva förnöja borgenärerna eller inhämta deras tillstånd, utan att det skall vara tillräckligt, om för deras fordringar ställes *säkerhet*, som av rätten godkännes.

Utskottet. De bestämmelser, som sälunda i propositionen föreslagits, synas utskottet vara ägnade att i väsentlig mån tillgodose behovet av ökade möjligheter att verkställa nedsättning av aktiekapital. Då de jämväl torde innefatta tillfredsställande garantier emot att genom nedsättning av aktiekapitalet aktieägarnas eller borgenärernas rätt kränkes, anser sig utskottet böra förorda bifall till propositionen.

Motionen. Motionen åsyftar att ytterligare underlätta nedsättning av aktiekapital. För sådant ändamål har, såsom förut framhållits, föreslagits sådan ändring i 3 § aktiebolagslagen, att aktie i bolag med aktiekapital överstigande 50,000 kronor må kunna lyda å lägre belopp än 50 kronor, där sådant beslutas å

bolagsstämma i samband med beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapitalet.

Enligt 3 § första stycket i 1910 års aktiebolagslag skola aktierna lyda å lika belopp i svenskt mynt, ej understigande 50 kronor; dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst 10 kronor, där aktiekapitalet ej överstiger 50,000 kronor.

Bestämmelser om viss minimivalör å aktier meddelades redan i 1895 års aktiebolagslag.

Till grund för denna lag låg ett av särskilda kommitterade utarbetat, år 1890 framlagt förslag till aktiebolagslag, vilket i 3 § tredje stycket stadgade: *1890 års kommitté-förslag.*
 »Ej må aktiekapital sättas lägre än 25,000 kronor eller aktie lyda å mindre belopp än 100 kronor, utan Konungen för särskilt fall giver tillstånd därtill.»
 I sina motiv anförde kommittén härom följande:

»Då kapitalet utgör aktiebolagets enda kreditbasis, är det av vikt att genom lagbestämmelse sörja för att denna grundval åtminstone vid början av bolagets verksamhet erhåller en någorlunda betryggande fasthet. För de smärre företag, om vilka av en eller annan anledning flere önska förena sig utan att ikläda sig solidarisk ansvarighet för uppkommande förbindelser, givas andra, lämpligare associationsformer, såsom det enkla bolaget eller föreningen för ekonomisk verksamhet.

Ovannämnda syfte har man stundom sökt uppnå på det sätt, att det minsta belopp, varå aktie må lyda, satts högt (så t. ex. i tyska aktielagen av år 1884 för vanliga fall till 1,000 riksmark). En dylik från förhållandena, sådana de hos oss utvecklats, avvikande anordning synes dock ej vara att förorda, desto mindre som den i otillbörlig grad avstänger den mindre kapitalisten från deltagande i industriella företag under aktiebolagets form. Kommittén har därför trott en lämpligare utväg vara, att ett visst minimibelopp bestämmes såväl för aktiekapitalet som för aktie, dock med Konungen förbehållen rätt att i ena eller andra avseendet meddela dispens, där sådant för visst särskilt fall finnes vara av omständigheterna påkallat.»

Kommitténs förslag förelades genom proposition nr 6 1895 års riksdag. *1895 års riksdag.*

Riksdagens särskilda utskott nr 1 föreslog i avgivet utlåtande, nr 1, att de belopp, vartill aktiekapital och akties nominella värde utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande lägst skulle få sättas, måtte bestämmas till respektive 10,000 och 50 kronor. Detta ändringsförslag motiverades av utskottet sålunda:

»De i Kungl. Maj:ts förslag upptagna beloppen, 25,000 kronor och 100 kronor, äro visserligen både i sig själva och i jämförelse med de i allmänhet rådande utländska förhållandena mycket låga. Erkännas måste också, att små företag, för vilka någon begränsning av ansvarigheten är önskelig, i regel hellre böra bedrivas av andra associationer än aktiebolag, och att särskilt den föreslagna lagen om föreningar anvisar en för ändamålet oftast bättre lämpad associationsform. Utskottet har likväl befarat, att även i denna punkt Kungl. Maj:ts förslag, därest det antoges, skulle medföra en alltför brådstörtad rubbning, hälst som det näppeligen är att förvänta, att den genom den föreslagna nya lagstiftningen ordnade föreningsformen under den närmaste tiden skulle bliva tillräckligt allmänt känd och till sin användbar-

het uppskattad. Bland de under åren 1890—1894 sanktionerade aktiebolagen, sammanlagt utgörande 962, finner man ej mindre än omkring 40 procent, som hava antingen lägre (minimi)aktiekapital än 25,000 kronor eller lägre nominalvärde å aktie än 100 eller badadera. Utskottet har därför, till undanröjande av åtminstone de största olägenheterna, föreslagit, att siffran 25,000 utbytes emot 10,000 och siffran 100 mot 50. Av hittills bildade aktiebolag skulle visserligen en betydlig del — under ovannämnda 5 år omkring 20 procent — icke hava uppfyllt ens de sålunda reducerade fordringarne. Det är emellertid klart, att ju mindre aktiekapital och nominalbelopp för aktie ett bolag äger, desto sannolikare är det, att föreningen utgör den för det samma ändamalsenligaste associationsformen. För övrigt bibehålles även enligt utskottets förslag Kungl. Maj:ts rätt att i förekommande fall dispensera från de av lagen uppställda fordringarne.

Att ytterligare nedsätta eller alldeles avskaffa de föreslagna gränsvärdena för aktiekapital och akties nominalbelopp skulle i alla händelser enligt utskottets uppfattning vara allt annat än tillrådligt. Då aktiekapitalet utgör den enda kreditbasen, kan det ej få vara alltför obetydligt, och om akties nominalbelopp är alltför lågt, måste man befara, att aktierna placeras hos föga bemedlade personer, som sakna förmåga att bedöma ett företags utsikter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt, samt att för mera bemedlade personer aktierna äga alltför ringa ekonomisk betydelse för att ens i någon mån uppfordra dem till verklig kritik vid teckningen och till intresserat deltagande i bolagsstämmorna under bolagets fortvaro.»

Första kammaren godkände utskottets förslag, varemot andra kammaren för sin del beslöt, att aktiekapitalet skulle få sättas till lägst 5,000 kronor och att lägsta aktievalören skulle vara 10 kronor.

Kamrarnas skiljaktiga beslut sammanjämkades på det sätt, att aktiekapitalet skulle få sättas till lägst 5,000 kronor samt att aktie skulle lyda å lägst 50 kronor eller, där aktiekapitalet ej överstege 10,000 kronor, å lägst 10 kronor. I denna form inflöte bestämmelserna i den år 1895 utfärdade aktiebolagslagen.

1903 års riksdag. Uti en vid 1903 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 105, hemställdes om sådan ändring i 3 § av 1895 års aktiebolagslag, att aktie skulle få lyda å lägst 10 kronor, där aktiekapitalet ej överstege 50,000 kronor. Dessutom påyrkades i andra motioner en allmän revision av aktiebolagslagen. I anledning av motionerna anhöll riksdagen i skrivelse nr 32, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om revision av aktiebolagslagen samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill revisionen kunde anses föranleda. Beträffande förstnämnda motion anförde riksdagen i skrivelsen följande:

»Att man funnit en lägsta gräns för akties belopp, strängare i de större bolagen, böra fastställas, äger, såsom förhandlingarna vid lagens tillkomst utvisa, väsentligen sin förklaring däri, att, om akties nominalbelopp vore för lågt, man måste befara, att aktierna i större utsträckning komme att placeras hos föga bemedlade personer, som saknade förmåga att bedöma ett företags utsikter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt. Aktier kunna nämligen icke i allmänhet anses vara sådana värdepapper, att det är önskvärdt och lämpligt, att de mindre bemedlade klasserna i dem nedlägga sina besparingar. Ju större ett aktiebolags rörelse är, desto svårare är det ock i regel att överblicka bolagets ställning samt bilda sig en uppfattning rörande den risk, som är förenad med inköp av aktier i detsamma. Den såsom undantag

medgivna rätten att få utfärda aktier även å sådana belopp, att aktierna bliva lätt tillgängliga för den stora allmänheten, bör därför begränsas till företag av jämförelsevis mindre omfattning. Att ett sådant undantag överhuvud förekommer, beror därpå, att man icke velat utesluta möjligheten att använda aktiebolagsformen för kooperativa företag bland de mindre förmögna samhällsklasserna. Visserligen kan det synas, att för dylika företag andra associationsformer och särskilt den registrerade föreningen för ekonomisk verksamhet borde vara lämpligare. Erfarenheten har dock visat, att så icke alltid ansetts vara förhållandet, utan att tvärtom de kooperativa företagen ofta och i stor utsträckning funnit formen av aktiebolag vara för sig fördelaktigast.

Huruvida de nu gällande bestämmelserna äro sådana, att de verka hämmande och försvårande å den kooperativa rörelsens utveckling, är en fråga, som icke låter sig med säkerhet bedömas utan en noggrann undersökning av hithörande förhållanden. Att den för närvarande fastslagna begränsningen till företag med ett aktiekapital av högst 10,000 kronor icke i och för sig kan göra anspråk på något principiellt företräde, ligger i sakens natur, då ingen sådan gräns kan bestämmas på objektiva grunder. Därest denna begränsning funnits utgöra hinder för företag av beskaffenhet att tillhöra dem, vilka lagen kan antagas hava velat genom nämnda bestämmelser bereda möjlighet att använda aktiebolagsformen, synes det sålunda icke vara något att erinra emot en förflyttning av berörda gräns i den riktning, i motionen angivits. Måhända torde redan de ändrade förhållanden, som i mångt och mycket inträtt efter lagens tillkomst, utgöra anledning till en sådan åtgärd. Mera tvivelaktigt synes det riksdagen, om ifrågavarande rättighet i allt fall bör utsträckas så långt som till bolag, vilkas aktiekapital icke överstiger 50,000 kronor. Det förefaller riksdagen sannolikt, att en sådan utvidgning skulle gå längre, än som är behöfligt och lämpligen kan medgivas. Riksdagen, som ej vill uttala någon bestämd mening i ämnet, anser emellertid frågan, om och i vad mån en lagändring i nämnda syfte bör vidtagas, vara förtjänt att hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Den i anledning av riksdagens skrivelse tillsatta aktiebolagskommittén föreslog i sitt år 1908 avgivna betänkande, att rätten att utfärda aktier å lägre belopp än 50 kronor skulle utsträckas till bolag, vilkas aktiekapital ej överstege 25,000 kronor. Kommittén anförde härom följande: 1908 års
kommitté-
förslag

»Då det torde vara obestriddigt, att i vissa fall aktiebolaget är en lämplig associationsform för de kooperativa företagen, och att behov yppat sig att använda denna form för företag, vilka kräva större kapital än 10,000 kronor, anser kommittén rättigheten att utfärda aktier å lägre belopp än 50 kronor böra utsträckas till bolag, vars kapital överstiger förstnämnda belopp. En sådan utsträckning kan, förutsatt att den sker med försiktighet, icke befaras skola leda därtill, att mindre bemedlade i större omfattning placera penningar i aktier. Var vid en utsträckning av ifrågavarande rättighet gränsen bör sättas, kan tydligtvis vara föremål för meningsskiljaktighet; i viss mån blir varje bestämning godtycklig. Kommittén hade i det förslag, som utsänts till granskning, trott sig kunna utsträcka denna rättighet till alla bolag, vars kapital ej överstiger 50,000 kronor. Då emellertid av dem, som lämnats tillfälle att yttra sig över detta förslag, flertalet ansett, att man ej borde gå så långt, har kommittén i sitt slutliga förslag stannat vid att tillstyrka en utsträckning allenast till bolag, vars aktiekapital ej överstiger 25,000 kronor.»

Kommitténs förslag förelades genom proposition nr 54 1910 års riksdag. 1910 års
riksdag.

Lagutskottet lämnade i avgivet utlåtande, nr 44, förslaget i förevarande del utan anmärkning, men fyra reservanter ansågo, att rätten att utfärda

aktier å lägre belopp än 50 kronor borde utsträckas till bolag, vilkas aktiekapital ej överstege 50,000 kronor.

Första kammaren godkände propositionen, varemot andra kammaren anslöt sig till den inom utskottet anförda reservationen. Sedan utskottet i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut avgivit sammanjämningsförslag, biträdde första kammaren andra kammarens beslut, varefter bestämmelsen erhöi den lydelse, gällande lag utvisar.

Utskottet. Ett bifall till motionen skulle innebära, att beträffande aktiers minimivalör olika regler skulle bli va gällande, allteftersom fråga vore om bolag, vilkas aktiekapital nedsatts, eller om andra bolag. Detta skulle enligt utskottets förmenande framstå såsom en oformlighet. För undvikande härav och bibehållande av enhetlighet på ifrågavarande område skulle man visserligen kunna tänka sig, att aktiernas minimivalör sattes lägre även för bolag, vilkas aktiekapital ej nedsatts. Mot en sådan anordning kunna emellertid med visst fog de skäl åberopas, som i förenämnda år 1903 avlåtna riksdagskrivelse anförts emot att aktier med låg valör utsläppas i marknaden. Med hänsyn härtill och då verkningarna i övrigt av en sänkning av minimivalören icke låta sig överblicka, kan utskottet icke tillstyrka bifall till motionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet emställa,

- 1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas;
- 2) att herr Bomans förevarande motion måtte av riksdagen lämnas utan bifall.

Stockholm den 10 mars 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Edw. Larson**, *Åkerman*, *Olaus Pettersson*, *K. G. Westman*, *Klefbeck*, *J. O. Karlsson* och *Julin*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *af Ekenstam*, *Strid*, *Lindley*, *Leo**, *Johansson* i Brånalt* och *Söderberg*.

* Ej närvarande vid utlåtanets justering.

Reservation

av herrar *K. G. Westman, Julin, J. O. Karlsson* och *Johansson* i Brånalt, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

Genom en (s. 1) — — — — utvisar (s. 12).

Såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, ha bestämmelserna om det minimibelopp, varå aktie må lyda, tillkommit för att hindra, att vid teckningen aktier utbjudas lydande å alltför ringa nominella belopp. Någon ändring i dessa bestämmelser har motionären icke åsyftat att åstadkomma. Motionärens förslag avser i stället aktier, som redan utsläppts i marknaden och vilkas värde är beroende av bolagets ekonomiska ställning. Tydligt är, att ett fasthållande i dylikt fall av de nuvarande bestämmelserna om akties minimibelopp kommer att hindra åtskilliga bolag — särskilt sådana större bolag, vilkas aktier nominellt lyda å 50 kr., men även andra — att använda den möjlighet, propositionen avser att erbjuda till konsolidering av ställningen genom nedskrivning av aktiekapitalet, ehuru aktiebolagets affärs-läge erfordrar en dylik nedskrivning. Praktiska skäl tala alltså för motionärens förslag att ändra den i 3 § meddelade bestämmelsen om minimibelopp för aktie i aktiebolag, där aktiekapitalet överstiger 50,000 kr. Då förslaget ej heller möter formella betänkligheter och då vidare den föreslagna ändringen i 3 § ej berör annat lagrum, anser sig utskottet böra tillstyrka bifall till en ändring av det innehåll, motionären förordat.

Utskottet.

Utskottet får således föreslå, att till 3 § fogas ett tillägg av innehåll, att aktie må lyda å mindre belopp än 50 kr., lägst 25 kr., i det fall, att vid beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapital till belopp överstigande 50,000 kr. angivits, att akties belopp skall minskas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas;
- 2) att riksdagen med anledning av förevarande motion I: 226 måtte antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 12 augusti 1910
(nr 88) om aktiebolag.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

Aktierna skola lyda å lika belopp i svenskt mynt, ej understigande femtio kronor. Dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, där aktiekapitalet ej överstiger femtio tusen kronor. *Aktie må ävenledes kunna lyda å mindre belopp, lägst tjugufem kronor, där vid beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapital till belopp överstigande femtio tusen kronor angivits, att akties belopp skall minskas.*

Vad — — — lyda.

Aktie — — — odelbar.

Å aktierna — — — innehavaren.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1924, dock att å beslut om ändring av bolagsordningen eller nedsättning av aktiekapitalet, som tidigare fattats, äldre lag skall äga tillämpning.
